

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

PETER MICHAEL WINDING

EN UNG DANSKER I ARGENTINA 1902-1908

Michael Vinding, dr.phil.

Introduktion

Ni ud af ti af de ca. 300.000 personer, der udvandrede fra Danmark fra midten af 1800-tallet til 1930'erne, rejste til USA. Andre valgte især Canada, Australien og Argentina. Man anslår, at omkring 13.000 danskere tog til Argentina i denne periode. Det var dog kun ca. 60 % af disse danskere, der bosatte sig permanent i Argentina; de andre vendte efter nogle år hjem til fædrelandet.¹

En af de unge mænd, der omkring år 1900 rejste til Argentina var min farfar, Peter Michael Winding (PMW).² Han var blot 18 år gammel, da han sejlede ud i den store verden. PMW opholdt sig i Argentina i knap syv år i årene 1902-1908.

PMW blev født 1. april 1883 på Grædstrupsgård i landsbyen Grædstrup syd for Silkeborg. Hans far, Hans Pedersen Winding, 1847-1915, havde først været købmand i Torrild nær Skanderborg, men havde ved bytてhandel erhvervet Grædstrupsgård. I 1892 opgav Hans gården og rejste til Århus, hvor han fik ansættelse hos grosserer Otto Mønsted. I 1897 rejste familien til København, hvor Hans bror, Frederik Gjentor Sophus Winding, 1854-1919, var muremester. Frederik ejede flere ejendomme i København, bl.a. seks store ejendomme i Istedgade, som han havde lade opføre i 1880'erne. Hans blev ansat til at bestyre disse. Familien fik den bedste lejlighed i en ejendom i Valdemarsgade på hjørnet af Istedgade.

PMW blev anbragt i Vesterbro Realskole, Gasværksvej 11 (nu nedlagt). Han begyndte i 7. klasse. Det kneb i begyndelsen med at følge med, da han ikke havde lært sprog i Århus. Derfor måtte han læse tysk og engelsk i hele sommerferien. PMW fik dog hurtigt indhentet det tabte og året efter rykkede han op i 8. klasse.

I 1899 meddelte PMW sin far, at han ikke mere havde lyst til at læse. Hans far blev ked deraf, fortalte det til sin bror Frederik, der også tog det ilde op, idet det var hans tanke og for hans regning at PMW skulle studere.

Efter aftale med familien blev PMW sat i handelslære. Han fik ansættelse hos manufakturfirmaet Chr. Christensen & Co. på Vimmelskaftet. Arbejde bestod mest i at gå byærinder, så lønnen kunne – som han skriver i sin dagbog - knap dække skomagerregningerne.

¹ For information om den danske indvandring i Argentina, se Lars Bækhoj 1948, *Danske i Argentina*; Per Agertoft 2005, *Danskhed på Pampaen 1875-1950*; samt Agertofts hjemmeside, Danes-in-Argentina.dk.

² PMWs navn varierer i forskellige dokumenter: Mikael og Michael, Vinding og Winding. Han benyttede selv altid efternavnet Winding, hans efterkommere formen Vinding. Se Michael Vinding 2021, *Vinding/Winding slægterne. Et præliminært studie*. Slægtsforskernes Bibliotek.

I december 1901, da PMW var 18 år, besluttede han at rejse ud i verdenen ligesom sin ældre bror Christian havde gjort det nogle år tidligere. Christian var taget til Tyskland, hvorimod PMW besluttede at rejse længere bort – til Argentina.

PMW opholdt sig knap syv år i Argentina. Han startede med hårdt manuelt arbejde, arbejde sig op og endte som overopsynsmand ved godset La Tigra. PMW lærte at tale og skrive spansk.

Tandil blev grundlagt i 1823 og er beliggende ca. 300km syd for Buenos Aires. I starten af 1900-tallet var byen centrum for de godt 2.000 danskere, der var bosat i Argentina. I 2019 besøgte H.M. Dronningen for anden gang Tandil, hvor hun bl.a. så statuen for Juan (Hans) Fugl, 1811-1900, der var drivkraften bag den tidlige emigration fra Danmark til Tandil, specielt fra Møn og Lolland. Byen er berømt for 'Den Bevægelige Sten' (Piedra Movediza), en stor kampesten, som stod mirakuløst på randen af en klippe. For at vise at stenen rent faktisk bevægede sig, satte man flasker under den for at se dem blive slået i stykker. Stenen faldt ned i februar 1912; en kopi blev etableret i 2007.

PMW opholdt sig de sidste år i Argentina på godset La Tigra. Godset blev etableret i 1881 af Joaquin Pourtale. I de følgende 25 år (1883-1908) var jorden udlejet til en franske familie, de Martrin-Donos. Driften af godset er uklar. Det fremgår af PMWs dagbog, at Joaquin Pourtale's svigersøn Carlos Anguiot var 'godsejer' og 'min tilkomne chef'. Senere sagde Anguiot op pga. stridigheder internt i familien. PMW nævner i sin dagbog, at hans nye chef var Joaquins broders svigersøn, Emilio Bernard. Det var Bernard, 'godsejer' og 'administrator', som PMW henvendte sig til, at han ønskede en højere stilling. Men som nævnt var jorden udlejet til de Martrin-Donos familien, og ved sin opsigelse blev PMWs anbefaling underskrevet af de Martrin-Donos.

Godset havde ifølge PMW 51.000 tønder land, 100.000 får, 20.000 hornkvæg, 3.000 heste og 500 svin. Hovedbygningerne lå formentlig c. 30-36 km syd for Olavarria; godsets jorde nåede udkanten af byen.³ Olavarria er beliggende 116 km i luftlinje vest for Tandil, og blev grundlagt i 1867 af tyske migranter fra Volga-regionen. Jernbanen kom til byen i 1883; La Tigra var så stort, at der var to jernbanestationer (Pourtale og Santa Luisa) på godsets land.

Efter hjemkomsten til København i maj 1908 brugte PMW sin opsparede kapital til at etablere sig som kaffehandler og ejendomsspekulant. Han blev med tiden en holden mand og ejede flere ejendomme i og omkring Istedgade; medlem af bestyrelsen for Københavns Kaffehandlerforening. PMW døde i København 7. september 1948 og ligger begravet på Vester Kirkegård.

PMW har efterladt sig en håndskreven dagbog, som bl.a. indeholder en beskrivelse af hans tid i Argentina. Beskrivelsen, som er skrevet omkring år 1930, gengives nedenfor. Teksten er redigeret efter retskrivningsreformen af 1948 således at den fremstår mere læsevenlig.

Fotografierne af PMW er fra min samling. De historiske billeder fra Argentina er fra 'History of worldphotography', specielt Alma Estrups samling af postkort.

³ Hovedbygningernes lokalitet er ukendt. PMW skriver, at La Tigras hovedbygninger lå 2 mil fra togstationerne Pourtale og Santa Luisa (én time i galop) – og 6 mil fra Olavarria. Jeg formoder, at han har benyttet danske mil, dvs. 1 mil = 7,5 km. Da en hest kan klare højst 10-12 km på én time må PMWs mål betragtes som approksimative: stationerne formodes at have ligget c. 10- 12km fra hovedbygningerne, som lå c. 30-36 km fra Olavarria.

Peter Michael Winding, 1935 (52 år)

[December 1901: Med skib til Argentina]

Jeg beslutter at rejse ud i verden som min bror Christian. Jeg vælger Argentina. Ved afrejsen fra hjemmet var humøret langt nede. Jeg husker at min kære yngste bror Vilhelm som dengang kun var dreng først i sidste øjeblik fattede alvorens tilstedeværelse. Min kære far rejste med til Hamburg. Denne by mindede meget om København, ca. 50 % større. Vi besøgte den Zoologiske have. Med sproget gik det godt - jeg havde jo lært sproget i skolen. Far talte også tysk. Med appetitten var det minimalt, hvad der ikke kan undre.

Efter to dages forløb afgik oceandamperen. Humøret var langt nede. Damperen hed 'Cap Verde'. Jeg blev godt søsyg de første dage - kom overhovedet ikke op af køjen de første to dage.

Vi anløb Vigo i Spanien. Passerede den Spanske Sø - et af de værste farvande med bølger på kryds og tværs. Vi ankom til Madeira i Afrika. Hvilken herlig natur. Flere passagerer rejste dertil for helbredets skyld. Vi var nu efterhånden kommet ind i sol og varmere vejr. Samtidig steg humøret nogle grader.

Maden ombord var nærmest miserabel, betjeningen rå - damperen var jo tysk. Efter en prægtig sørejse på 12 dage nåede vi Rio Janeiro i Brasilien. En stor flot by med masser af palmer. Dernæst anløb vi Montevideo, en kedelig by.

Endelig rejsens bestemmelsessted Buenos Aires. Hele sørejsen varede 22 dage. Når man passerer Ækvator bliver man dyppet. Jeg var blevet advaret. Tog mit bedste tøj på, for på denne måde søge undgå denne pinsel. Stewarden gav mig ikke desto mindre en spand gulv vand i hovedet (hvilken råhed af en af skibets personale). Jeg klagede, men til ingen nytte.

[Januar 1902: Buenos Aires: fg. Generalkonsul Fraenckel]

Jeg tog en vogn og kørte til det danske generalkonsulat, hvor den fungerende generalkonsul hr Fraenckel modtog mig. Han var klædt i hvidt tøj, det var højsommer der. Efter at have talt lidt sammen inviterede han mig til frokost, hans værtinde fru Williamsen deltog. Vi fik suppe, kød og dessert (landets nationalspise). Dernæst sendte han sin sekretær, en ung dansker med, for at jeg kunne stifte bekendtskab med byen. Denne var en meget stor og flot by. Asfalteret overalt i centrum, store parker med mægtige palmer, lige langt fra den ene gade til den næste, W.C.'er overalt, masser af sporvogne og køretøjer. Alle damerne på gaden var sminkede, grundet på varmen - der var ca. 40 grader Celsius. Jeg tager til Plaza Constitucion, hvorfra toget afgik til Tandil, en nats rejse fra Buenos Cairo.

[Januar 1902: Tandil: vicekonsul, apoteker Dahl, sekretær Estrup]

Ved otte tiden ankom jeg til Tandil, en provinsby på 12.000 indbyggere (dengang). Jeg havde hørt at der boede kun danske. Derfor tiltalte jeg kuskén på dansk. Han forstod mig ikke. Senere fik jeg at vide at der kun var ganske enkelte landsmænd der i byen.

Argentina: Buenos Aires, Tandil and La Tigra. Tandil er 300km fra Buenos Aires i luftlinje

Jeg kom til den danske vicekonsul, apoteker Dahl. Han havde byens største apotek [MV: photo]. Han var meget elskværdig. Hos ham tjente jeg de første penge der i landet. Han bad mig hjælpe med at flytte et bord, herfor gav han mig 2 pesos (3 kroner). Sekretæren, en dansk mand ved navn Estrup, lærte jeg at sætte overordentlig pris på. Han var gift med en dansk dame. Jeg blev inviteret hjem til hans familie.

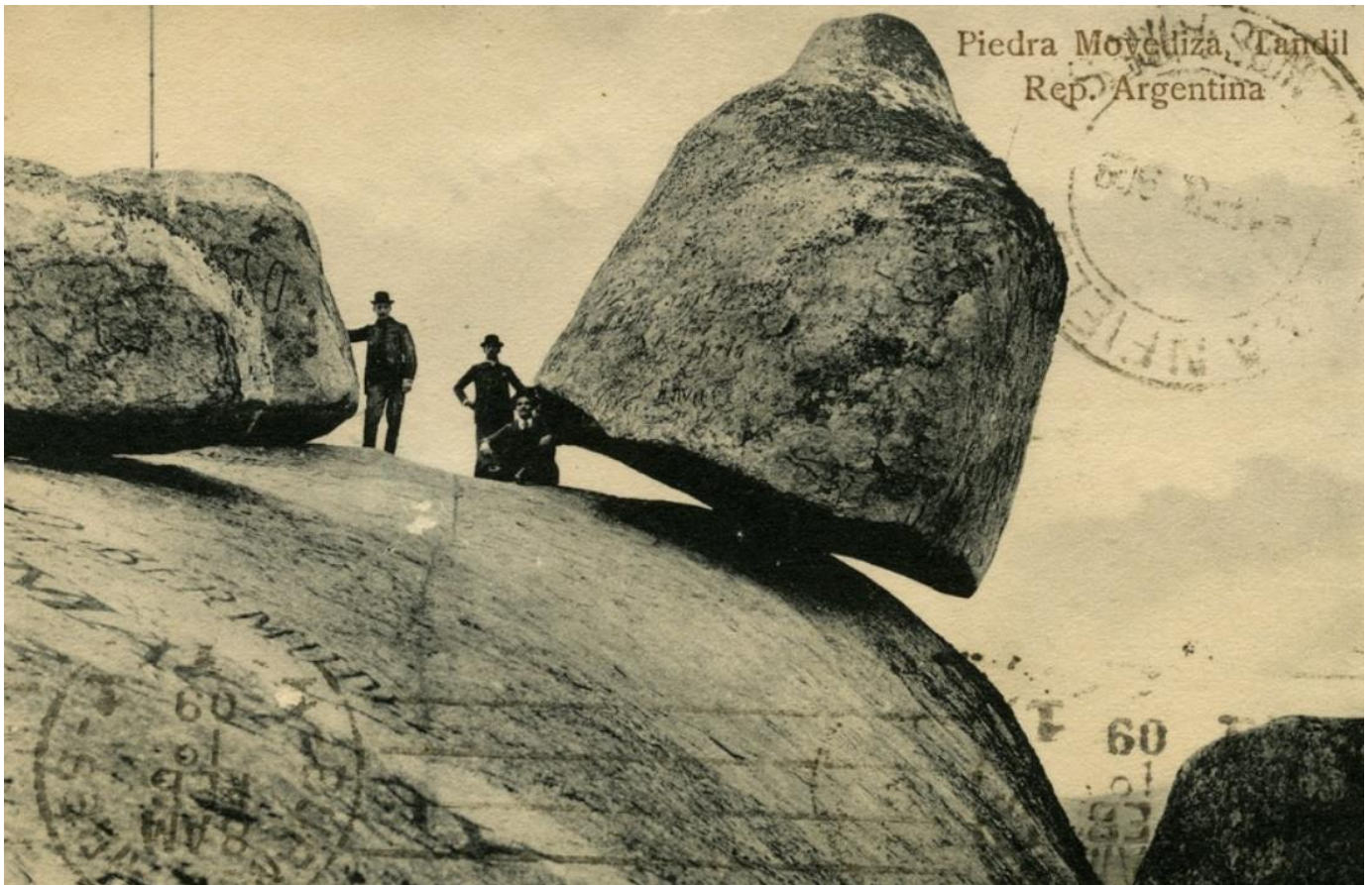
[Januar 1902: På tærskeværk uden for Tandil]

Konsul Dahl skaffede mig straks arbejde ved et tærskeværk. Ejerne to brødre, født dernede af danske forældre. De tærskede for landmændene. Jeg anskaffede mig arbejdstøj, samt et tæppe til natten. Der var som sagt ca. 40 graders varme, så jeg mente at det måtte være tilstrækkeligt, hvilket viste sig at være en fejltagelse, idet det kunne fryse om natten.

Det danske apotek (Farmacia Danemarca), Tandil. Estrups samling

Manden hentede mig i sit køretøj og vi kørte først til hans moders gård (faderen var død). Hos hende boede begge brødrene. De var ugifte. Jeg fik en glimrende modtagelse. Sov der om natten. Næste dag kørte vi så 10 mil [MV: c. 75 km] ud i landet (pampaen), vort første bestemmelsessted. Ved tærskværket var der ansat ca. 20 unge mænd, hvoraf tre var danske. Jeg fik jobbet som sækkesyer - man havde tørklæde viklet om halsen for ikke at solen skulle brænde hul. Vi arbejdede fra sol til sol (4.30 til 8.30 aften). Stegt kød kl. 8. Suppe og kød kl. 12. Stegt kød ved arbejdets ophør. Tørsten var ulidelig, drikkevandet var lunket. For at holde tørsten fik vi caña, en slags brændevin [MV: lavet på sukkerrør], så man efterhånden løb i en lille kæfert, grundet på den stærke varme. Lønnen var 4 kr. pr dag, hvilket ikke var overvældende i betragtning af den lange arbejdsdag ca. 14 timer.

'Den Bevægelige Sten' (Piedra Movidiza). Stenen faldt ned i 1912. Estrups samling

Efter 6 ugers arbejde var vi færdige. Den sidste landmand vi tærskede for var en dansker ved navn Larsen. Han slagtede en okse, den blev stegt på spid, så gav han rødvin til, så der var fest i gaden.

[Marts 1902: På Madsens gård uden for Tandil]

Jeg tog til Tandil igen. Lejede et værelse hos en dansk familie. Konen (ældre) var alene, manden og sønnen var ude i høsten. De havde et lille hus med have til.

Jeg fik straks nyt arbejde hos en anden dansker ved navn Madsen. Han boede nogle få mil fra byen. Hos ham blev jeg sat til at malke til hjemmebrug, samt hente hestene hjem fra marken kl. 4.30 om morgenen. Han havde en temmelig stor gård, lejet jord. De fleste landmænd lejer gården af godsejerne. Husene er byggede af ler, altså ganske primitive og billige, men tilstrækkelig til det varme klima. Jeg hentede også fåre- og kogødning i marken som, når det blev tørt, blev brugt til at fyre op med, når maden skulle koges eller steges.

Postkort fra Argentina. Dateret Tandil 14.3.1910. Estrups samling

[1902: På hospital i Tandil]

En dag begyndte jeg at fryse trods varmen. Jeg fik mandens overfrakke på og lagde mig ud i marken lige i solen, men lige meget frøs jeg, altså jeg havde fået feber. Manden kørte mig ind til byen og jeg kom på hospitalet, hvor doktoren Senor Blanco konstaterede at jeg havde pådraget mig tyfus (klimatfeber), grundet på klimaforandring, drikkevandet i forbindelse med det uvante arbejde. Det var et lille ganske pænt hospital, med have lige udenfor. Der var kun en etage. I de første dage skulle jeg spise, men kunne ikke. Jeg drak flere flasker vand om dagen.

En dag så jeg fra min seng en mand komme. Blodet løb ned af ham. Tre dage efter var han lig. Jeg hørte senere at han havde været avissælger, at en af kunderne, en sagfører, havde udbedt sig sin sædvanlige avis, som imidlertid var udsolgt. Herover var sagføreren blevet rasende og stukket manden i maven med en fil. Efterhånden blev jeg sulten, men måtte så intet få. En drøj tid. Konsul Dahl besøgte mig hver dag (smukt gjort). Ligeledes Estrup samt en dansker ved navn Larsen.

Gran Hotel de Roma, Tandil. Estrups samling

[1902: Tilbage på Madsens gård uden for Tandil]

Efter 28 dages forløb blev jeg udskrevet fra hospitalet på den betingelse at landmanden Madsen skulle lade mig feriere hjemme på hans gård i nogen tid. Den røver til broderen havde åbenbart ikke lyst til at føde mig gratis for næppe var jeg kommet hjem, førend han gav mig arbejde. Den slyngel sendte mig ud i marken efter hestene. Jeg havde forståelig nok efter sygdommen ikke kræfter nok til at spænde remmen om hestens bug. Følgen var at denne gled om ved bagbenene af dyret, som blev bange, sprang som forrykt og jeg havnede i græsset på siden. Et vidunder at man ikke brækkede armen. Efterhånden blev jeg ked af at blive hos denne slavefoged, jeg bad om mine småpenge og tog til Tandil igen.

[1902: På Henrik Petersens gård uden for Tandil, broderen Adolf Petersen]

Jeg fik straks arbejde hos en anden landmand ved navn Henrik Petersen, en kæmpe af vækst. Han boede i sin brors hus lidt uden for Tandil. En lille ejendom med jord til ca. 25 malkekøer. Af mælken/fløden lavede han smør,

Danskeren Tideman Ipsen med heste og plov, 1920'erne

som han så selv kørte ind til byen og solgte. Der var to sønner, Carl og Vilhelm. Carl var kæmpe som faren. Huggede skærver ved et bjerg ved siden af ejendommen. På samme bjerg lå den bekendte rokkesten. Vilhelm der var lidt underlig, hjalp faren med at malke. Jeg blev sat til at hugge en lille skov på ejendommen. Der vankede godt med vabler i hænderne ved dette uvante arbejde. Vi fik god mad. Broderen Adolf Petersen den rigeste dansker i Sydamerika, boede privat i en villa ved siden af. Han havde store landejendomme i Argentina. Når han var hjemme, hvad hændte sjældent, kom han altid til os og vi spillede 66 sammen. Da skoven var fældet måtte jeg igen drage bort.

[1902: På Jørgen Bjergs gård uden for Tandil]

Jeg fik arbejde hos en anden landmand ved navn Jørgen Bjerg. Hans ejendom lå ca. 10 mil fra Tandil, ikke langt fra hvor vi tærskede. Jeg blev sat til at pløje, en stor siddeplov med fire heste for. En dag løb ploven på en stor sten i marken. Jeg faldt af og hestene blev bange, løb med ploven, så stangen knækkede. Så blev jeg sat fra den bestilling.

Senere blev jeg sammen med to andre sat til at grave en brønd. Med en indfødt blev jeg sendt af sted en aften med flere hundrede får, som skulle drives til en anden gård mange mil derfra. Vi red hele natten. Det var hundekoldt, vi havde fået vinter. Vi kom til en bæk. Fårene ville ikke over. Endelig måtte vi tage flere af dem i armene og kaste dem over, først så fulgte resten med. Den indfødte og jeg blev rigtig godt griset til.

Underhånden fik jeg at vide at principalen Jørgen Bjerg havde for vane at snyde sine folk. Han ville ikke betale løn, såfremt han kunne slippe for det. Han skulle netop til byen. Jeg bad om penge, men han ville løbe udenom, hans sædvanlige trick. Så tog jeg mit gode tøj på, gik til stationen, hvor vi mødtes til overraskelse for ham, han var redet dertil. Så kunne jeg godt få penge. Men jeg foretrak toget så kørte vi sammen til Tandil.

[1902: På smørfabrik i Tandil]

Konsulatsekretæren hr. Estrup som jeg søgte op, sendte mig ud på smørfabrikken La Tandilen, en halv mil fra byen. Jeg talte med direktøren og blev straks antaget. Glad var jeg for det arbejde passede bedre for mig. Jeg kom til at vaske spande ca. 200 stk. daglig. Vi modtog fløde fra landmændene, kærede den til smør, som gik til Sydafrika, Cape Town. Vi fik god mad der - frisk smør på brødet, franskbrød, thi rugbrød kendes ikke der i landet. Et par kammerater og jeg besøgte ofte Tandil. Firmaet som ejede fabrikken Reynolds and Co havde også en fabrik i Buenos Aires.

[April 1903: På smørfabrikken Progreso, Buenos Aires]

Dertil blev jeg sendt - glad var jeg. Jeg kom til at pakke smør i pakker, som ligeledes blev sendt til Cape Town. Lønnen var større. Vi spiste på fabrikken som hed El Progreso i Calle Progreso. Nu kunne man rigtig lære Buenos Aires at kende. Mr. Reynolds var en meget behagelig chef at arbejde under. Han ville at arbejdstiden skulle være så kort som muligt, vi arbejdede fra 7 ½ - 4.

Ville man have noget overskud af indtægten måtte man leve rolig, hvilket faldt mig uhyre let. Byen fristede jo ved sin skønhed, de smukke parker, naturen kunne man nyde ganske gratis.

Michael 19 år.

H. Figoli

Tandil

PMW, Tandil, Argentina, 1902, 19 år gammel

[1904]

Jeg kom til at modtage fløden, føre regnskaber med dette. Dette arbejde faldt i to tempi, først fra 7 ½ - 3, dernæst fra 7 - 9 aften. Mr. Reynolds gav ofte øl når det var meget varmt. I det hele taget selv om der var nok at gøre, følte jeg mig bedst tilpas der af de pladser jeg endnu havde haft i Argentina. Jeg modtog fotografier af mine kære forældre, hvilket glædede mig uhyre.

[Maj 1905: Forlader smørfabrikken Progreso]

Jul og hvad dertil hører mærker man ikke i dette land, grundet på julen falder i midsommer. Mr. Reynolds foretog en rejse til England. Vi glider efterhånden ind i vinteren (maj, juni, juli). En dag jeg kom for sent ned til frokost, jeg ville først gøre arbejdet færdig, maden var kold, jeg påtalte dette, men fik ikke medhold hos vicedirektøren. Jeg forlangte derfor min afsked.⁴

Jeg gik ledig i byen [Buenos Aires] ca. en måned. Jeg havde reserverne i orden.

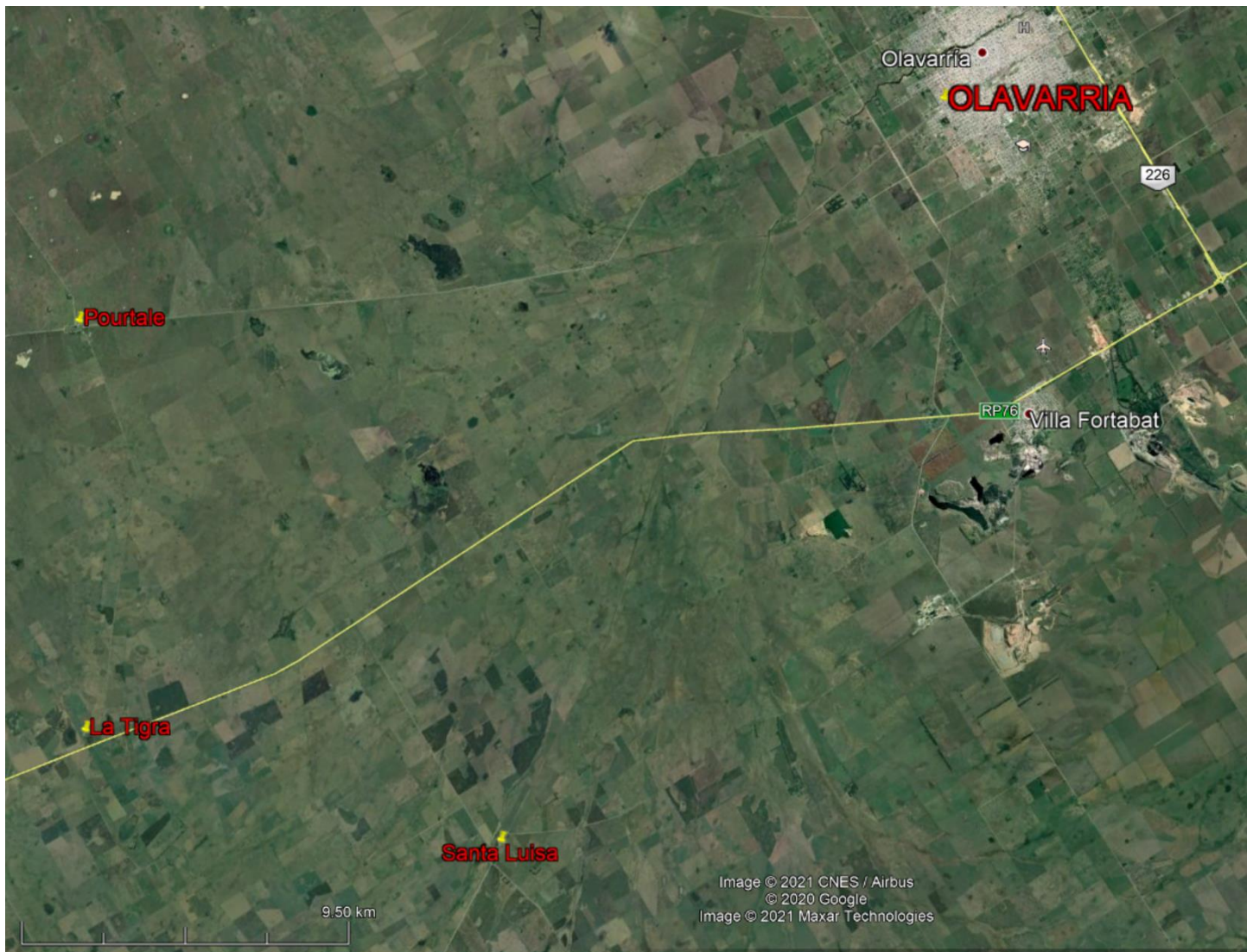
[Juni 1905: På slagteri i La Plata]

En skønne dag fik jeg tilfældigt adressen på en godsejer fransk af fødsel. Jeg skrev til manden, men fik ingen svar. Så tog jeg toget til La Plata,⁵ hvor jeg havde to venner Kamman og Rasmussen, der begge havde ansættelse på et stort eksportslagteri af okser. Jeg fik beskæftigelse i kælderen med at skubbe kødet fra den ene hal til den anden. Der var flere graders kulde, vi havde sække bundet om benene for ikke at fryse straks, senere dampede man af varme, et meget utiltalende arbejde. Jeg boede hos Rasmussen, der var gift. Kamman boede der også, begge flinke mennesker, i de få dage (6) havde vi fire hyggelige samvær. På den sjette dag kom der svar fra godsejeren, hvori han tilbød mig plads på sit kontor på godset 'La Tigra', en nats rejse med sydbanen. Glad var jeg.

Tog afsked med mine venner, som jo nok kunne tænke at der bød sig større muligheder end La Plata, selv om de nok havde set, at jeg havde blevet for selskabets skyld. Jeg fik en stor pakke af fruens berømte smørrebrød med på rejsen.

⁴ Det forekommer ejendommeligt, at PMW opsagde sit gode job pga. af, at maden var kold, især fordi han ikke havde noget andet i udsigt. Hans certifikat fra Reynolds & Co nævner kort, at han havde været på fabrikken fra 3. april 1903 til 24 maj 1905, at han havde udført sit arbejde til firmaets tilfredshed, og at han forlod firmaet af egen vilje.

⁵ La Plata er beliggende 55km sydøst for Buenos Aires.

Godset La Tigra (formodet lokalitet) med togstationerne Pourtale og Santa Luisa, syd for Olavarria

[Juni 1905: Godsejer Carlos Anguiot, La Tigra]

Tog først toget til Buenos Aires, kun nogle timer. Traf der godsejeren Carlos Anguiot, en lille tiltalende mand med stort fuldskæg. Hans far havde været gesandt flere steder i Europa, bl.a. også i Danmark. Min tilkomne chef var et sproggeni - talte flydende engelsk, spansk, tysk, dansk og fransk. Og en meget kultiveret mand.

[Juni 1905: Godset La Tigra, Pourtale]

Vi rejste med samme tog. Ved ankomsten i Pourtale næste morgen, var der sendt køretøjet fra godset, som lå to mil derfra. Der var fire heste for vognen, grundet på de dårlige veje. Godsforvalteren kørte. Han var en ung mand på 29 år, født i Slesvig-Holsten, tiltalende som sin chef.

Vi ankom til La Tigra, et gods på 51.000 tønder land, men lejet. Der var 100.000 får, 20.000 hornkvæg, 3.000 heste, 500 svin. Jeg nød det til fulde, alt forekom mig himmelsk der. Flotte bygninger, stor pragtfuld have. Mit værelse lå i kontorbygningen. Kl. 12 indtog jeg den første frokost der, sammen med de overordnede samt principalen, idet hans familie boede i Buenos Aires om vinteren. Vi fik tre retter herlig mad, den bedste indtil da i Argentina, rødvin til maden, kaffe.

Min første handling på kontoret var at skrive et langt brev til mine kære forældre og meddele dem, hvilken glimrende stilling jeg der havde fået. Jeg var jo ikke kendt med kontorarbejde, men det gik over al forventning. Skrive og regning kunne man da. Jeg lærte at skrive godt spansk.

Ejendommen (altså lejet) tilhørte en familie, De Martrín-Donos, og hed Los Criaderos de Martrín-Donos, Estancia La Tigra, hvilket betyder oversat til dansk "Kvægopdrætterne ved De Martrín-Donos Godset La Tigra".

To brødre (franskmænd). Den ene var død. Hans svigersøn var altså chefen Anguiot, der ledede godset, mens hans afdøde svigerfars bror boede i Frankrig; men besøgte os en gang under den periode jeg varm der.

Af de 20.000 hornkvæg var de 2.000 tamt malkekvæg, fordelt på 9 gårde, hver med en bestyrer. Halvdelen af mælken gik til fløde, der blev solgt i Buenos Aires; den anden halvdel blev lavet til ost, som blev solgt der i landet. Mejeriet bestod altså af to afdelinger, med en bestyrer i hver.

De 100.000 får blev klippet på 40 klippemaskiner, der gik med damp. En mand kunne således klippe 250 får dagligt. I alt blev der klippet 10.000 får dagligt. Der var 25 fårepassere spredt over hele ejendommen. Hver havde sit lille hus at bo i. To inspektører kontrollerede disse mennesker. Tillige var der en inspektør for kreaturerne i marken. Hele ejendommen var inddelt i 25 afdelinger, med hver sit navn.

En elev og jeg red ofte ud for at besøge naboerne. Navnlig en fransk basker ved navn Labarde. Han var meget høj, mindes jeg med glæde. Han var altid oplagt til narrestreger, særlig mod min ven eleven Weygaard. Labarde trakterede altid med hønse- eller andesteg. Også familien Palleros besøgte vi ofte, der var to smukke døtre.

Efter et halvt års forløb blev jeg tilbudt posten som leder af ostefabrikationen. Jeg foreslog principalen at rejse hjem til Danmark for at lære lave ost. Glad var jeg.

[November 1905: Studieophold i Danmark]

Tog toget til Buenos Aires hvor jeg hilste på gamle venner, bl.a. ved Progreso, min gamle arbejdsanstalt.

Med damperen Cap Ortegale forlod jeg så Buenos Aires. Sejlede tilbage ad samme rute som førhen for ca. fire år siden. Vi ankom til Hamburg efter 23 dages sejlads. Man kunne mærke blodet var blevet tyndere dernede i det sydlige, kulden bed i ørerne.

Jeg ankom til København og gensynet med min familie var meget glædeligt. Min kære forældre havde tårer i øjnene ved min ankomst. Min bror Vilhelm, der ved min afrejse var skoledreng, var nu blevet en voksen mand.

[Min bror] Christian havde jeg ikke set siden 1896. [Min søster] Elna hentede jeg nede på Boserup Sanatorium, ligesom jeg også var ude i Valby for at hilse på onkel [Frederik] og børnene.

Jeg måtte også tænke på det alvorlige. Tog i samme anledning ud til konsulent Lunde for gennem ham opnå tilladelse til at komme på nogle mejerier. Foreløbig sendte han mig ned på Trefolien ved Haslev, landets største mejeri. Men direktøren Brandt ville kun tillade mig at bese virksomheden, ikke opholde mig der. Han fandt ingen anledning til at lære udlandet noget sagde det fæhoved. Osten vi lavede dernede på godset blev jo konsumeret i landet.

Imidlertid sendte Lunde mig til Fyn. Jeg kom på Wedellsborg, Ullerup og Langeskov mejerier, hvert sted 3 dage, men udbyttet var begrænset, dels opvarmer man mælken mere her end der, dels var de forskellige mejeribestyrere så interesseret i at høre om de fremmede forhold hvorfra jeg kom, så det nærmest blev mig der blev foredragsholderen end omvendt. Jeg fik en del noteret ned. Den halve tid spiste vi, sikken en masse mad, vel at mærke god mad. Lidt film med damerne blev der også tid til.

PMW med sine søskende. Stående fra venstre: Christian, Ane Mette, Vilhelm; siddende fra venstre: Laura, PMW, og Elna (der døde af TB i 1908, 22 år gammel). Fotografi 1906.

Vor konge Christian IX afgår ved døden [MV: 29. januar 1906]. Moder græd meget. Jeg havde en hilsen fra min ven Rasmussen i La Plata til hans moder og søskende som boede i Blanco Lunos Allé. Stakkels kone hun besvimele lidt efter min ankomst, jeg mindede hende om sønnen dernede i Argentina. Hun oplevede aldrig at få sin søn se mere.

Jeg havde megen morskab af at gå på gaden og der træffe kendte ansigter, dels fra barneårene, dels fra senere tider.

Tiden kom hvor jeg måtte tænke på hjemturen, denne gang var det betydelig lettere, jeg havde en stilling at rejse til. Frøken Rasmussen skulle rejse med ned til broderen i La Plata. Hun blev for resten senere gift med Kamman, men døde i barselseng - drengen levede.

Jeg købte billet. Min familie fulgte med til banen, Frk. Rasmussens familie også. Der var gråd på begge sider, særlig Frk. Rasmussen og hendes mor, som altså ikke så hinanden mere.

[Marts 1906: Tilbage til Argentina]

Rejsen foregik mere morsomt end første gang, jeg havde selskab, kunne tale med spanierne der kom med i Vigo. Ruten var den samme over Hamburg. Søen var også mere rolig. Af seværdigheder så vi delfinen i Atlanterhavet samt flyvefisken. Madeira i Afrika er en bjergby, ypperligt klima. Mange syge mennesker drager dertil for helbredets skyld. De indfødte der stammer fra Portugiserne - små raske mennesker nogle med fuldskæg, de entrede damperen, som var de aber. Kastede man en skilling ud i vandet dykkede de straks med selv flere meter derfra og kom altid op med mønten i munden. Eller de svømmede under damperen fra den ene side til den anden.

[April 1906: Tilbage på godset La Tigre, Pourtale]

Vi ankom til Buenos Aires. Kørte ud til Progreso, hvor frøken Rasmussen hilste på hendes brors og min ven Tolderlund. Derefter puttede jeg hende i toget til brorens adresse, mens jeg rejste sydpå til godset. Der på stationen blev jeg hentet i vogn som første gang.

Hilste på de forskellige, fik anvist en villa med fire værelser, med en pæn have til. Jeg tog de to værelser i brug, og et tredje til spisestue, det sidste fik pigen som lavede maden. Mine folk i et andet hus lidt derfra.

Jeg tog altså min nye stilling i besiddelse, det hjalp mig meget at min forgængers medhjælper blev, for resten ungarere. Jeg befalede dem at lave osten som hidtil, men den lømmel til forgængereren, han var også ungarer, noget lumsk rak havde bedt dem opvarme mælken mere end nødvendig på denne måde blev osten ikke så fed, det var jo sødmælksost vi lavede. Fejlen blev rettet. Efterhånden som jeg fuldstændig selv lurede dem strengen af blev de, en for en afskediget. De var jo misundelige det på.

Der gik godt. Så en skønne dag meddelte chefen Anguiot mig at han havde indgivet sin dimission, der var blevet uenighed i familien. Denne meddelelse var jeg ikke glad ved. Kunne jeg nu holde min stilling, når der kom en ny leder af godset.

Landbrug

Det gik bedre end jeg havde tænkt mig. Anguiots afdøde svigerfars broders svigersøn blev leder af godset. Han havde hidtil bestyret et mindre gods La Tolara ved siden af og som også hørte under familieejendommen, men disse to forskellige svigersønner kunne ikke enes. Den yngste og sidst ankomne ville ikke parere den andens ordre.

Den nye chef, Emilio Bernard, en høj flot mand med et mildt og vindende væsen, vi blev hurtigt fine venner. Det tegnede godt. Jeg passede det hele som var det mit eget. Aldrig nogen indblanding i tingene.

Jeg rejste til Buenos Aires på ferie, endvidere til Zarate, nord for Buenos Aires, hvor nu Rasmussen og Kamman var forflyttet til. Det pudsige var at vi alle tre hed Michael, dertil gode venner, og i samme anledning drak vi dus (i vin).

På hjemturen fra Buenos Aires tog jeg en nyankommet landsmand fra Jylland (mejerist) ved navn Jensen med mig ned på godset. Jensen var meget dygtig i sit fag. Han måtte jo ikke vide at jeg var ret ukendt i branchen, for respektens skyld. Samtidig fik jeg også i ham et menneske som man kunne slutte sig til. Han var meget kultiveret. Efterhånden lærte jeg meget af ham, uden at han opdagede noget. Han anså nemlig mig for perfekt i mejeribranchen, hvad jeg jo i virkeligheden ikke var dengang, men blev efterhånden.

Jensen og jeg red ud sammen, vi red ofte til byen Olavarria seks mil derfra.

En dag blev bestyreren, en svensker ved navn Østerlin, afskediget fra cremariet (flødeafdelingen). Han var meget drikfældig. Jeg fik den afdeling med, indsatte Jensen som underbestyrer. Jensen havde en mand til hjælp. Modtog mælken, skummede den på en Alfa tefalaval separator. Fyrede under dampkedlen, lavede smørret til hjemmebrug. Analyserede mælkeprøverne sammen med mig. Bestyrerne af de 9 gårde hvorfra mælken kom, fik nemlig halvdelen af mælkens værdi omsat i smør og godset den anden halvdel. Det hele skulle regnes nøjagtigt ud.

[1907]

Det gik glimrende. Jensen og jeg arbejdede godt sammen og godsejeren (administratoren) lod mig have fred (en dejlig mand).

Pludselig blev inspektøren for de 9 gårde (argentiner) afskediget. Jeg bad om også få den stilling. Administratoren, Emilio Bernard spurgte om jeg nok kunne bestride så meget. Jeg gav ham ultimatum - at såfremt han indsatte en ny mand som kontrol for gårdene rejste jeg. Det hjalp. Jeg fik stillingen. Undertiden kan det betale sig at spille højt spil her i verden.

Jeg havde nu nok at gøre, fik 6 rideheste til min rådighed, en for hver dag. Jeg inspicerede hele fabrikken fra 8 til 9, red så ud. Min oppasser havde altid hesten parat. Kl. 11 var jeg tilbage, indtog frokosten, så tingene efter igen i fabrikken, red ud på ny, inspicerede igen nogle af de andre gårde, red tilbage igen, dagværket var endt. Jeg havde hver mand på sin plads, så jeg rørte ikke en finger til noget, ud over at jeg røg 5 cigarer daglig.

Men alligevel gik jeg med livet i hænderne, som man siger. De indfødte, italienerne og spanierne så nok med uhyre agtelse på mig, men disse mennesker er varmbloedede og så løber raseriet af med dem. En dag var

mælken fra gården nr. 3 meget tynd. Jeg analyserede den, red næste morgen ud på gården, tog en prøve af den nymalkede mælk, red tilbage, det viste sig at den var betydelig federe. Den røver havde blandet vand i mælken. Jeg aflagde rapport for administratoren, næste morgen kørte han derud til gården, jeg red bagefter, alt blev talt op, hele besætningen, spandene osv. og manden fik sin afsked på gråt papir; jeg havde kun gjort min pligt. Der skete altså heller ikke mig noget.

Det var også godt at statuere et eksempel til skræk og advarsel for de andre, der blev ikke blandet oftere vand i mælken.

Jensen og jeg red ofte ud om søndagen og besøgte disse mennesker fra gårdene, blev altid godt beværtet. Juleaften havde jeg givet kokken fri, der var ingen mad i huset. Jensen og jeg blev enige om at ride over for at besøge gård nr. 1, den lå nærmest, men til skade for os havde familien Seiler spist da vi kom og vi generede os for at fortælle dem at vi ingen mad havde fået hjemmefra hos os selv. Den juleaften gik vi sultne i seng; men vi tog revanche dagen derpå.

Som sagt havde godset 500 svin, en mand til at passe dem; han stod også under min kommando. Han boede med sin familie ved siden af svinestalden. Svinene gik til dels under åben himmel; men dog i indlukke. Vallen fra fabrikken pumpedes gennem lange rør op til dem. I vintertiden når der var mindre mælk, og følgelig mindre valle, blev de gamle magre køer slagtet til svinefoder, for ikke disse skulle sulte ihjel.

En dag ankom en landmand fra egnen der omkring. Vedkommende var tysker, han ville gerne købe et svin. Vi talte tysk sammen. Jeg vidste desværre ikke prisen på svinene, og mente ikke at kunne være bekendt at spørge derover på kontoret, da det måtte betragtes som en selvfølge, at jeg kendte prisen på de forskellige svin. Jeg forlangte så 100 pesos (158 kr.) for svinet som tyskeren valgte sig ud af flokken. Afleverede beløbet til administratoren på kontoret. Han fik latter, fordi svinet kunne have været solgt for det halve beløb, at jeg i hans navn havde snydt en af de fordømte tyskere (ubevidst). Han kunne som franskmand ikke tåle tyskerne og der var heller ingen af disse beskæftiget ved godset. For denne bedrift forærede chefen min en lille pattegris, som jeg for resten satte i pleje hos Casey i gård no. 5 og nogen tid efter da det var blevet et stort svin forærede jeg Casey dyret.

[Marts 1908]

Jeg modtager en sørgelig meddelelse fra hjemmet at min kære søster Elna var afgået ved døden 23. år gammel. Humøret langt nede.

Det rygte bredte sig efterhånden på godset at lejemålet udløb snart (jorden var jo lejet). De Martrín-Donos havde været der i 25 år. Jeg blev både glad og ikke glad, glad fordi man måske kunne få stilling i Buenos Aires, måske rejse hjem igen til fædrelandet; men samtidig bekymring for uvisheden i fremtiden. Hvor turde jeg håbe blot tilnærmelsesvis opnå sådan en stilling noget andet sted i verden.

Rygtet løj desværre ikke, det blev os meddelt. Jensen og jeg belavede os på at måtte bryde op. Jeg anbefalede chefen en af mine folk ved navn Planes en argentiner, han skulle blive for at passe på ostene. Ostene skulle jo vendes en gang daglig, ordrerne effektueres efterhånden som disse indløb. Chefen ønskede ellers at jeg var blevet indtil hele lageret var sendt af sted til kunderne; men min fortjeneste ophørte jo samtidig med mælkens ophør, da jeg fik 2 øre for hver liter mælk daglig til osten, 1,5 øre til skummeriet samt 100 kr. månedlig for posten som inspektør for de 9 gårde. Alt i alt havde jeg en fin indtægt, tænk så, man var så ung [25 år].

[Maj 1908: Afsked med La Tigre]

Jeg blev kørt til stationen i vogn standsmæssigt. En del af bestyrerne fra gårdene ledsagede os til hest. Ved afskeden på stationen Santa Luisa, var flere af disse meget bevægede, de græd som små børn. Jeg fik saldokvittering.

Dette gods var altså så stort at der fandtes to jernbanestationer derpå. Hovedbygningerne lå i centrum. Red man i galop varede turen 1 time til hver station, red man til byen Olavarria 6 mile derfra, næppe var man ude af den sidste part på godset var man inde i byen samtidig. Vi tog restaurationsvognen i toget, Gouzales en af mine folk fulgte os til Buenos Aires. Vi tre nød i fulde drag denne min sidste jernbanerejse i dette land. Mammon manglede vi ikke. Humør ej heller.

[Maj 1908: Buenos Aires]

Efter ankomsten til Buenos Aires tog Jensen og jeg på hotel Kaiserhoff. Bagefter tog vi en vogn, kørte ind for at besøge Folderlund, min gamle kammerat fra Progreso. Dette besøg resulterede i at Jensen blev engageret til Progreso. Jeg søgte engagement ved et stort ostefirma Mañasco & Co.,

opgav min adresse til konsulatet. Jensen, nogle andre venner og jeg tilbragte flere behagelige timer sammen ved dag og ved aften. Vi traf på hotellet en svensk herre med familie. Fruen var indfødt, børnene folgelig også. Han ejede et gods nordpå som han for resten fik i medgift med sin frue. Han var yderst morsom at være sammen med. Vi tre var flere aftener ude på egen hånd.

[Juni 1908: Tilbage til Danmark]

Efter 14 dages ophold i Buenos Aires løste jeg billet til hjemturen, denne gang over England med damperen 'Oregon'. Det hele var mere hyggeligt end på de tyske skibe. Betjeningen var venligere. Først anløb vi Montevideo. Dernæst Santos i Brasilien, en stor by, damperen indladede en masse kaffe der. Dernæst kom vi til Rio de Janeiro, hvilken stor prægtig flot by, noget mindre end Buenos Aires. Indsejlingen var som en drøm, store flotte palmer på begge sider af havneindløbet. Alt i byen på højde med det første i verden. Efter nogle dages sejlads ankom vi til Pernambuco mod nord, en mindre by. Anløb derefter de kapverdiske øer, de kanariske øer og endelig Madeira. Videre til Lissabon, en smuk by, særlig indsejlingen.

Endvidere ankom vi til Southampton, endelig med toget til London. Verdenstaden virkede nærmest trist og kedelig. Jeg tilbragte nogle timer i denne by, tog så toget til Parkestone, endelig damperen til Esbjerg. Det var behageligt igen at høre sit modersmål.